

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทองอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเทศนาของพระสงฆ์ตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๓,๘๖๐ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๙ รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ มีอายุระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๖$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านจริยวัตรการเทศนา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ๒.๙๓

๒) ด้านคนแบบการเทศนา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ๒.๙๖

๓) ด้านคนแบบการเทศนา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๘

๔) ด้านคนแบบการเทศนา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๒

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านจริยวัตรการเทศนา ขาดการชี้แจงให้เข้าใจ และรู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไรมีศิลปะในการพูด ขาดประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดี น่าเสื่อมใสเคารพ ศรัทธา และ ขาดแนะนำในเรื่องที่ดี และเป็นประโยชน์สามารถอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย

ด้านคนแบบการเทศนา พบว่า ขาดการดำเนินเนื้อหาด้วยถ้อยคำและสำเนียงภาษาที่น่าฟัง ขาดทำนองแหล่แสดงตามลำดับเนื้อหาถ้อยคำไพเราะชัดเจนไม่วกวน และ ขาดการสรุปเนื้อหาเข้าใจรู้สึกคล้อยตามและนำไปปฏิบัติได้

ด้านเทคนิคการเทศนา พบว่า ขาดการใช้สื่อที่ทันสมัยในประกอบการเผยแพร่ธรรมะที่ทำให้เนื้อหาน่าสนใจ เข้าใจง่าย ขาดการเปรียบเทียบอุปมา อุปมัยให้เข้ากับเนื้อหาธรรมะการเล่านิทานแล้วยกอุทาหรณ์ประกอบ และขาดการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำขัน คำกลอน ประกอบเนื้อหาธรรมะ

ด้านเนื้อหาสาระการเทศนา พบว่า ขาดเนื้อหาในการเทศนากระชับ ได้ใจความไม่คลุมเครือ ขาดเนื้อหาที่เทศน์ทันสมัย เข้ากับโลกปัจจุบันได้ และขาดการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ด้านจริยวัตรการเทศนา ควรมีการชี้แจงให้เข้าใจ และรู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไรมีศิลปะในการพูด ควรแสดงประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดี น่าเสื่อมใสเคารพ ศรัทธา และควรแนะนำในเรื่องที่ดี และเป็นประโยชน์สามารถอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย

ด้านคนแบบการเทศนา พบว่า ควรมีการดำเนินเนื้อหาด้วยถ้อยคำและสำเนียงภาษาที่น่าฟัง ควรเพิ่มทำนองแหล่แสดงตามลำดับเนื้อหาถ้อยคำไพเราะชัดเจนไม่วกวน และมีการสรุปเนื้อหาเข้าใจรู้สึกคล้อยตามและนำไปปฏิบัติได้

ด้านเทคนิคการเทศนา พบว่า ควรมีการใช้สื่อที่ทันสมัยในประกอบการเผยแผ่ธรรมะที่ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย ควรมีการเปรียบเทียบอุปมา อุปมัยให้เข้ากับเนื้อหาธรรมะการเล่านิทาน แล้วยกอุทาหรณ์ประกอบ และควรมีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำสอน คำกลอน ประกอบเนื้อหาธรรมะ

ด้านเนื้อหาสาระการเทศนา พบว่า ควรเพิ่มเนื้อหาในการเทศนาให้กระชับ ได้ใจความไม่คุ่มเครือ ควรหาเนื้อหาที่ทันสมัย เข้ากับโลกปัจจุบันได้ และควรมีการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ด้านจริยวัตรการเทศนา พบว่า สำหรับพระผู้ที่จะแสดงธรรมต้องมีจริยวัตรตรงดงามในเบื้องต้นท่ามกลาง และในที่สุดแม้การแสดงธรรมก็เช่นกันต้องไพเราะในเบื้องต้นท่ามกลางและในที่สุดในการสร้างศรัทธาแก่ผู้ฟังจะก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้พระองค์ก็ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้แก่ญาติโยมเทศน์มีสองลักษณะเทศน์แบบอ่านตามหนังสืออีกแบบก็เทศน์แบบปฏิภาณเทคนิค ก็แล้วแต่บุคคลเหมือนลิเกก็ต้องมีการออกแขกเพื่อสะกดจิตใจผู้ฟังพระเราก็ต้องมีประนีธรรมมาสน์เลือกหาเอาธรรมที่น่าสนใจเรื่องแปลก ๆ ส่วนเนื้อหาที่ว่าเทศน์ให้ใครฟังถ้าเป็นนักเรียนก็นั่นเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ครูอาจารย์ ประชาชนทั่วไปก็นั่นศีลธรรมไม่ก่อความแตกแยกข้อเสนอนะ พระเราต้องศึกษาและนำไปปฏิบัติ ให้รู้แจ้งแล้วนำไปสอนประชาชนให้รู้ตามของอย่างนี้ไม่ได้เกิดบนธรรมาสน์ต้องศึกษาและฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ

ด้านรูปแบบการเทศนา พบว่า การเทศนาในวัดจะมีการแสดงพระธรรมเทศนาในช่วงวันพระ จะมีประชาชนมา ทำบุญตักบาตร ขั้นตอนมีการนำประชาชน กราบพระ รับศีล พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ เมื่อจบแล้วมีการถวายอาหารเข้าแด่พระสงฆ์ ทั้งวัด ขณะที่พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเข้าจะมีการแสดงพระธรรมเทศนาแก่ประชาชนที่มา ทำบุญ ขณะรอรับพรจากพระสงฆ์ การจัด ลักษณะนี้ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็น อย่างดี การเทศนาและการบรรยายธรรมนอก วัด ส่วนมากจะรับไปเทศน์ในงานบำเพ็ญกุศล ศพส่วนมาก เป็นที่นิยมในจังหวัดเชียงใหม่ว่า ถ้ามีงานศพ จะต้องมีการเทศน์หน้าศพ เพื่อให้ เจ้าภาพและแขกที่มา ได้รับธรรมะมีหลักใน การดำเนินชีวิต เป็นการรักษาประเพณีการ เทศน์อาณิสสหน้าศพ ซึ่งเป็นประเพณีการ เทศน์ที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เพื่อให้คนอยู่ได้มีหลักจะได้ไม่ประมาทในการ ดำเนินชีวิต ผู้มางานศพได้เห็นสัจธรรมของชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนนิสัยคนจากร้าย กลายเป็นดี จากผิดกลายเป็นคน จากสับสน เป็นสงบสุข เพราะอรรถรสของพระธรรม เทศนา ซึ่งการเทศนามีแบบอ่านไปตามคัมภีร์ ภาษาไทยและเป็นภาษาล้านนา ตัวธรรม อักษรล้านนา จะเทศน์เรื่องเทวทูตบ้าง เรื่อง พระคุณพ่อ พระคุณแม่ โดยนักปราชญ์

แต่โบราณได้แต่งไว้ก็นำมาเทศน์ แต่ปัจจุบัน นักเทศน์ปรับเปลี่ยนการเทศน์ การบรรยายจะเลือกเอา หัวข้อธรรมะมาเทศน์ให้เหมาะสมกับงาน

ด้านเทคนิคการเทศนา พบว่า การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ ทรง ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบ ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ดังเช่น เรื่องที่พราหมณ์ทะเลาะกันยึดความเห็นของตนเท่านั้นว่าถูก พระพุทธองค์ทรงทราบแล้วจึง ตรัสว่า ผู้ที่รู้เห็นอะไรแหม่มเดียว ไม่แคล้วที่จะทะเลาะกัน ดุจคนตาบอดคลำช้าง แล้วเล่าเรื่องคนตาบอด ๙ คนให้ฟัง เป็นต้น การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา ทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏ ความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่าย การใช้อุปกรณหรือสื่อการสอน ใช้สื่อทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัว มาสอน การทำเป็นตัวอย่าง เฉพาะในทางจริยธรรม คือ การทำเป็นตัวอย่าง การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ การเลือก คนเป็นอุบายอันสำคัญการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเริ่มต้นที่บุคคลซึ่งเป็นประมุขหรือ หัวหน้าของชุมชนนั้น ๆ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้ จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ในการสอนธรรมะอย่างได้ผล ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้า ผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตาย ตัดต้นหามานะ ทิฐิเสียให้น้อยที่สุด ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นสำคัญ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่าเราย่อมฝึกฝนด้วยวิธีอ่อนละมุนละไมและทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง

ด้านเนื้อหาสาระการเทศนา พบว่า การอธิบายนิเทศ ผู้เทศน์ต้องอธิบายความในส่วนของ อุเทศ คือ หัวข้อธรรมะนั้นให้แจ่มแจ้ง เพื่อให้ผู้ฟังรู้และเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและเกิดความเห็นคล้อย ตาม ยินดีในการปฏิบัติตามเช่น เทศน์เรื่องศีล ๕ ต้องชี้แจงให้ผู้ที่ยังไม่เคยรักษาศีล ศรัทธาที่จะรักษาศีล สำหรับผู้รักษายู่แล้วก็เกิดศรัทธาที่จะรักษาเพิ่มเติม ผู้เทศน์ต้องอธิบายให้ครบตามหลักทั้ง ๓ ประการ คือ ปริยัติ ได้แก่ ข้อที่ควรรู้และเข้าใจ ปฏิบัติ ได้แก่ ข้อที่ควรนำมาปฏิบัติ ปฏิเวธ ได้แก่ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ การเทศน์เหมือนการบอกยารักษาโรค ผู้เทศน์ต้องรู้ว่ากิเลสก็เหมือนกับโรค อย่าง หนึ่งแต่เป็นโรคที่เบียดเบียนทางใจและส่งผลไปถึงโรคทางกาย เช่น มือชอบลักขโมยของผู้อื่นปากชอบ พูดกล่าวร้ายผู้อื่น ถ้าไม่รักษาก็กีย่อมจะมีมากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนา ของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นประเด็นจากข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **สามารถ ไชยพันธุ์** ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน สมาชิกส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก ในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการควบคุมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาที่สมาชิกเห็นด้วยน้อย ความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน พบว่าประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการ และกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้แตกต่างกันมีความพร้อมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕^๑

๕.๒.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกเป็นรายด้าน

๑) ด้านจริยวัตรการเทศนา จากการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี น่าเลื่อมใสเคารพ ศรัทธา ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ สมณะสาธูป แนะนำในเรื่องที่ดี ไม่แนะนำในเรื่องที่ไม่ดีสามารถรับฟังคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ได้ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ และรู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไรมีศิลปะในการพูดในที่ชุมชนเป็นอย่างดี และแนะนำในเรื่องที่ดี และเป็นประโยชน์สามารถอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วนิดา สมิตานนท์** ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารการพัฒนาด้านการให้บริการแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีประสิทธิภาพในการบริหารการ

^๑ สามารถ ไชยพันธุ์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดน่าน”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๔๕).

พัฒนาด้านการให้บริการแก่ประชาชนในระดับปานกลาง สำหรับข้อเสนอแนะ เช่น ๑) ด้านการบริการบุคลากร ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการให้บริการ ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรวางแผนด้านงบประมาณเกี่ยวกับการให้บริการแก่ประชาชนโดยจัดทำเป็นแผนระยะยาว และ ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรกำหนดนโยบายด้านการบริหารงานภายในที่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน^๒

๒) ด้านจริยวัตรการเทศนา จากการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่แสดงธรรมแบบธรรมวัตร(อ่านคัมภีร์/ปฎิภาณ)แสดงตามลำดับเนื้อหาถ้อยคำชัดเจน ดำเนินเนื้อหาด้วยถ้อยคำและสำเนียงภาษาที่น่าฟัง แบบทำนองแหล่แสดงตามลำดับเนื้อหาถ้อยคำไพเราะชัดเจนไม่วกวน ใช้ทำนองและสำเนียงการเทศนาน่าสนใจ และสรุปเนื้อหาเข้าใจรู้สึกคล้อยตามและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนดล นาคสุวณโณ (นาคพิพัฒน์) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” โดยพบผลการวิจัยว่า

พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ การศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการปกครองพระภิกษุ สามเณร ให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา ให้พระภิกษุ สามเณรดำเนินกิจกรรมบางอย่างภายในวัดอย่างมีระเบียบ^๓

๓. ด้านเทคนิคการเทศนา จากการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน

^๒วรณิดา สมิตานนท์, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารการพัฒนาด้านการให้บริการแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙).

^๓พระธนดล นาคสุวณโณ (นาคพิพัฒน์), “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

กลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่วิธีการเผยแพร่ควรมีหลาย ๆ แบบตามความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง สถานที่ และโอกาส มีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำสอน คำกลอน ประกอบเนื้อหาธรรมะ มีการเปรียบเทียบอุปมา อุปมัยให้เข้ากับเนื้อหาธรรมะการเล่านิทาน แล้วยกอุทาหรณ์ประกอบเนื้อหาธรรมะ ใช้สื่อที่ทันสมัยในประกอบการเผยแพร่ธรรมะที่ทำให้เนื้อหา น่าสนใจ เข้าใจง่าย และยกอุทาหรณ์มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” โดยพบผลการวิจัยว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า บทบาทการ ปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการศาสน ศึกษา และด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ และจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา สายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน^๔

๔. ด้านเนื้อหาสาระในการเทศนา จากการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มี ต่อการเทศนาของพระสงฆ์ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่เนื้อหาในการเทศนากระชับ ได้ใจความไม่คลุมเครือ เนื้อหาที่เทศน์ทันสมัย เข้ากับโลกปัจจุบันได้ ภาษาที่ใช้ในการเทศน์เป็นภาษาที่ เข้าใจง่าย มีการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีการอ้างที่มาของเนื้อหา ที่เทศน์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิรุฬห์พัฒนกิจ (วัลลภ สิริธโน) ได้วิจัยเรื่อง “ความเห็น ของพระสงฆ์ต่อการบริหาร และอบรมความรู้พระสงฆ์ในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” โดยพบผลการวิจัยว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานคณะสงฆ์อยู่ใน ระดับเกณฑ์ดี และสามารถสนองงานคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการอบรมความรู้ด้าน ศีลธรรม โดยวิธีการต่าง ๆ ส่วนพระสงฆ์ในเขตอำเภอดำเนินสะดวกนั้น ส่วนใหญ่มีระดับพรรษายังไม่ มาก และมีความรู้ด้านการศึกษาระดับสามัญศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ด้านพระปริยัติธรรม อยู่ในเกณฑ์ระดับดี และมีความรับรู้ และพัฒนาการในเชิงการปฏิบัติด้านการเข้ารับอบรมความรู้ใน ด้านศีลธรรมด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในอนาคตเพื่อรองรับ

^๔พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

กับกิจการงานคณะสงฆ์ คณะสงฆ์ระดับผู้บริหารควรจัดการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรสงฆ์เพิ่มขึ้นเป็นกำลังในการพัฒนาคณะสงฆ์ และพระพุทธศาสนาต่อไป เมื่อจำแนกด้านตำแหน่ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ .๐๕^๕

๕.๒.๓ การอภิปรายผลตามสมมติฐาน

ผลตามสมมติฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษา ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนอายุ และอาชีพ ต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์** ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงด้านเดียวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ จริยธรรมทางสังคมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รองลงมาคือ จริยธรรมทางด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ จริยธรรมทางวาจาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน^๖

๒) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บวร วิเศษสุนทร** ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”

^๕ พระครูวิรุฬห์พัฒนกิจ (วัลลภ สิริธโน), “ความเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารและอบรมความรู้พระสงฆ์ในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, **หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ๒๕๕๐).

^๖ วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามการศึกษา โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๗

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าวัดฟังเทศน์ โดยมีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามาร่วมปฏิบัติธรรมในวัดและฟังเทศน์
- ๒) ภาครัฐควรจัดทำสื่อเชิญชวนในรูปแบบต่างๆ เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ถึงวันสำคัญต่างๆ
- ๓) ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัด จัดโครงการส่งเสริมการฝึกพระเทศน์เพื่อให้เกิดความหลากหลายในสังคม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ควรมีการออกแบบสำรวจการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันโดยผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างความน่าสนใจ
- ๒) ควรให้พระสงฆ์เป็นผู้รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา โดยมีการจัดถวายความรู้แก่พระสงฆ์
- ๓) ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีโอกาสดำเนินการเทศนา และบรรยายธรรมให้ประชาชนหันมาเข้าวัดทำบุญ

^๗ บวร วิเศษสุนทร, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเทศนาของพระสงฆ์ ในตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการออกแบบสำรวจเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันโดยผ่านสื่อมวลชน

๒) ควรศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการเผยแผ่ในปัจจุบัน

๓) ควรเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการสื่อสารการเทศนาในอดีตกับปัจจุบัน